

Italijos lietuvė: pilietybės išsaugojimo klausimas yra aktualesnis Lietuvoje gyvenantiems piliečiams

Sekmadienį Lietuvoje ir užsienyje gyvenančius lietuvius sujungs bendra pareiga ir atsakomybė: prie balsadėžių atėję piliečiai spręs Lietuvos likimą. Prezidento rinkimuose tautiečiai rinks tą, kas ateinančius penkerius metus vadovaus šaliai, taip pat pasisakys referendume, ar gimimu Lietuvos pilietybę įgiję žmonės galės ją išlaikyti ir priėmę kitos, Lietuvai draugiškos šalies pilietybę. Šiandien Konstitucija pilietybės įgijimą ir praradimą apibrėžia labai griežtai, tad kasmet per 1000 Lietuvos piliečių praranda gimtosios šalies pasą. Užsienio lietuviams atstovaujanti Pasaulio Lietuvių Bendruomenė (PLB) apie skaudų pilietybės praradimo klausimą kalba jau nuo 2006 m. ir skatina gimimu įgytos pilietybės neatimti. PLB Viešųjų ryšių komisijos pirmininkė, Italijos lietuvė Aurelija Orlova tiki, kad šį sekmadienį pilietiški lietuviai susivienys ir balsuos už piliečių išsaugojimą.

Ana Vengrovskaja

PASAULIOLIETUVIS.LT

Vos už kelių dienų vyks referendumas dėl pilietybės išsaugojimo. Ką pasakytumėte žmonėms, abejojantiems, ar eiti balsuoti, arba neapsisprendžiantiems, kaip balsuoti?

Kiekvieno mūsų balsas svarbus ir labai reikšmingas. Referendumas dėl pilietybės

išsaugojimo – tai visos tautos klausimas ir mums svarbu, kad kuo daugiau žmonių išsakytų savo nuomonę. Jeigu pritariate, kad Lietuva turi išsaugoti savo piliečius, balsuokite už. Nedalyvaujant referendumui jis tiesiog gali neįvykti ir vėl didžiosios daugumos balsai nepakeis situacijos. Tai ne LR Prezidento rinkimai, kur, nenuėjus balsuoti, vis tiek kas nors bus išrinktas balsų dauguma.

Lietuvos pilietybė yra pareiga, atsakomybė ir tiesioginis ryšys su valstybe. Kai kalbame apie emocinį ryšį, ryšys su Tėvyne gali būti prilyginamas ryšiui tarp sūnaus ar dukros ir tėvo ar motinos. Tad įsivaizduokime, kaip jaustųsi vaikas, jei vienas iš jo tėvų oficialiai atsisakytų tėvystės ir išbrauktų tėvystės ryšį iš gyventojų registro. Manau, tuo viskas pasakyta.

Gegužės 12 dienos rezultatai parodys, ar mes, kaip tauta, esame vieningi, susitelkę dėl bendro tikslo, kokie buvome per Baltijos kelią, kai laikėmės susikibę už rankų. Ar visgi esame susipriešinę. Taigi, ką galėtume daryti geriau? Mažinti jų ir mūsų atskirtį, kad liktume tik „mes“ – vieninga tauta.

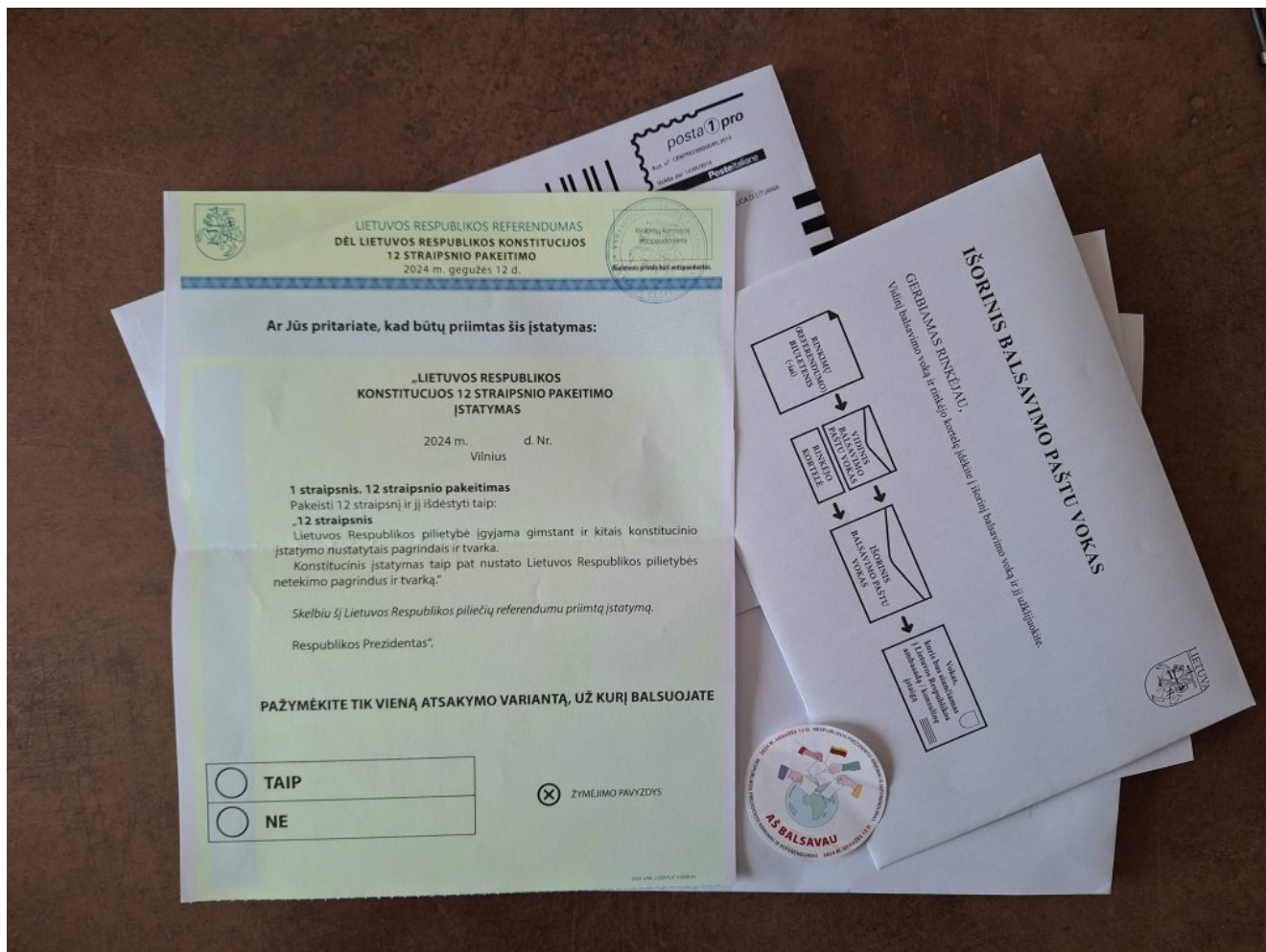
Aurelija Orlova LR Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos posėdžių sesijoje. 2024 m. balandis. Džojos Gundos Barysaitės nuotr.

Referendumo kartelė - itin aukšta. Norint, kad jis pavyktų, „už“ turėtų balsuoti daugiau nei pusė visų balso teisę turinčių piliečių. Prieš penkerius metus vykusiame referendume absoliuti balsavusių piliečių dauguma (71,7 proc.) pasisakė už pilietybės išsaugojimą, tačiau balsuoti atvyko 52,6 proc. žmonių, todėl balsų neužteko ir Konstitucija liko nepakeista. Kokie veiksniai, jūsų manymu, šį kartą galėtų pakeisti referendumo rezultatą, kad į daugumos piliečių nuomonę vis dėlto būtų atsižvelgta?

Tam, kad laimėtume referendumą reikia padidinti balsuojančiųjų skaičių ir neprarasti 2019 m. balsuotojų. Visuomet atsiras mažas procentas žmonių, kurie balsuos prieš. Tačiau didžiausia problema – per mažas rinkėjų aktyvumas tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Galime pasidžiaugti, jau viršijome 2019 metų rekordinį užsienyje balsuojančių žmonių skaičių, bet to nepakaks. Nepakaktų net jei balsuotų visi iki vieno užsienyje gyvenantys piliečiai, nes tada pakiltų referendumo kartelė, nuo kurios ir yra skaičiuojami tie 50 proc. Reikia atminti, kad 2019 m. taip pat daug balsų praradome, nes Lietuvos Respublikos ambasadų nepasiekė balsavimo vokai arba užsiregistravę žmonės gavo juos jau po referendumo.

Taigi referendumo sėkmei reiktų, kad ateitų balsuoti visi palaikantys ir balsavę 2019 metais, ir visi, kurie tais metais nebalsavo. Manau, jeigu kiekvienas žmogus informuos savo artimą aplinką, kaip svarbu nueiti ir išreikšti savo valią, tada tikrai šansų yra. Juk tiek nedaug trūko 2019 m.

Pabrėžtina, kad šį kartą referendumui pradėta ruošti daug anksčiau. Visi dažniausiai užduodami klausimai ir atsakymai į juos buvo paruošti dar lapkričio mėnesį, tad net asmenys, kurie vis dar abejoja ar turi neatsakytų rūpimų klausimų, nesunkiai gali susirasti atsakymus svetainėje www.referendumas2024.lt.

Referendumo biuletenis. Anos Vengrovskajos nuotr.

Užsiregistravusių balsuoti paštu ir diplomatinėse atstovybėse užsienio lietuvių skaičius padidėjo - šindien (kalbamės gegužės 6-ąją) jų yra 58 612, taigi daugiau nei balsavusiųjų 2019 m. (55 259). Prie balsadėžių atstovybėse ateis ir neužsiregistravę piliečiai, todėl skaičius gali didėti. Kiek iš viso tikėtės užsienio lietuvių balsų šiame referendume?

Reikia atkreipti dėmesį, kad faktiškas užsiregistravusių balsuoti ir balsavusių asmenų skaičius skirsis. 2019 metais, nors iš viso užsiregistravo 60 tūkstančių, balsavusiųjų, arba, tiksliau tariant, ambasadą pasiekusių lapelių skaičius buvo 52 tūkstančiai. Anais metais vokų siuntimo laikotarpis pateko į Velykų laikotarpį, todėl daug kas gavo balsavimo vokus jau po referendumo, o kai kurie balsavimo lapeliai nespėjo atkelti iki ambasadų juos išsiuntus. Šiais metais, tikėkimės, bus palankesnės sąlygos laiškam keliauti, nors visgi tik internetinis balsavimas galėtų išspręsti pašto problemas. Tikimės, kad iš viso (paštu ir ambasadose – aut. pastaba) užsiregistruos balsuoti užsienyje apie 65–70 tūkstančių piliečių. Kiek iš jų faktiškai balsuos ir ar jų laišakai pasieks ambasadas, sunku pasakyti. Tikimės,

kad tik mažas procentas laiškų bus prarastas. Kai kurie dar net nėra gavę balsavimo voko, o iki Lietuvos ambasados yra toli.

Visuomenės nuomonės tyrimų kompanijos „Baltijos tyrimai“ 2023 metų rudenį atliktos reprezentatyvios Lietuvos gyventojų apklausos duomenimis, labiau pilietybės išsaugojimui pritaria jaunesni nei 50 metų žmonės, didmiesčių gyventojai, respondentai, turintys aukštesnį nei vidurinis išsilavinimą ir su didžiausias (per 1800 eurų) šeimos pajamas per mėnesį, vadovai, specialistai ir tarnautojai, besimokantis jaunimas, dirbantys valstybiniame sektoriuje asmenys, kairiųjų pažiūrų žmonės, respondentai, turintys vaikų iki 18 metų. Dažniau nepitaria vyresni nei 50 metų žmonės, respondentai, turintys vidurinį ar profesinį išsilavinimą ir su mažiausias šeimos pajamas per mėnesį (iki 1000 eurų), pensininkai, bedarbiai ir namų šeimininkės. Pasak ekspertų, pirmoji žmonių grupė klausimui pritaria, nes jiems būdingas didesnis mobilumas, be to, ir juos pačius gali paliesti pilietybės išsaugojimo klausimas. Kodėl, jūsų manymu, antroji grupė turėtų pakeisti nuomonę, kodėl jiems šis klausimas turėtų būti aktualus?

Iš tiesų, pilietybės išsaugojimo klausimas yra daug aktualesnis Lietuvoje gyvenantiems piliečiams negu gyvenantiems užsienyje. Šiuo metu užsienio lietuviai jau turi 11 išimčių, kai galima išsaugoti pilietybę įgijus kitos šalies pilietybę. Dažniausias atvejis, kai užsienyje gimę vaikai įgyja ir kitos šalies pilietybę gimimu arba iki 18 metų. Tokios galimybės neturi Lietuvoje gyvenančių abiejų lietuvių vaikai ir anūkai. Dabar jie gyvena Lietuvoje, bet dėl įvairių priežasčių vėliau gali išvykti studijuoti, dirbti, gyventi ir pilietybę prarasti. Beveik visi dabar gyvenantys užsienyje lietuviai manė, kad išvyksta trumpam. Taigi, tai yra mūsų Lietuvos ateities kartų klausimas.

Kasmet Lietuva dėl dabartinių pilietybę reglamentuojančių įstatymų praranda mažiausiai 1000 piliečių per metus – priėmus kitą pilietybę, Lietuvos pilietybė yra savaime prarandama. Absoliuti dauguma tokių žmonių – Lietuvoje gimę ir auge piliečiai. Tad visus raginame balsuoti už mūsų piliečių išsaugojimą, Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimą.

Balsavimas paštu. Anos Vengrovskajos nuotr.

Viešojoje erdvėje girdime nuomonių, kad net likus nedaug laiko iki gegužės 12 d. kai kurie piliečiai tebėra mažai girdėję apie referendumą. Kaip manote, kodėl referendumas mažai domina žmones?

Manau, tai net ne referendumo problema. Apskritai matoma tendencija “apie politiką” nekalbėti. Žmonės to vengia. Lyg jaustų gėdą reiškti savo poziciją, dauguma nedrįsta apie tai pasikalbėti net su savo artimaisiais. Deja, būti pilietiškam, t. y. eiti balsuoti yra lyg ir nemadinga. Ar tai būtų referendumas, ar Prezidento rinkimai, apie tai mažai kalbama. Visgi norėtusi visuomenės požiūrį apskritai pakeisti, paskatinti suprasti, kad tavo balsas yra svarbus ir reikšmingas. Padaryti taip, kad ne tik įprastume balsuoti, bet ir didžiutume, kad apskritai balsuojame. Kodėl visai neseniai dar buvo mažai informacijos žiniasklaidos priemonėse? Na, ten irgi dirba žmonės, kurie, deja, nesidomi šiuo klausimu, ir straipsniai pasirodo tik jei už juos yra sumokama. Retas žurnalistas ar redakcija savo noru paliečia šią temą. Skaitydami kai kurių žurnalistų paruoštus tekstus suprantame, kad net jie patys mažai informuoti, todėl neretai ir straipsniai išeina

klaidinantys. Pavyzdžiui, niekad nepamiršiu vienos naujienų agentūros atlikto tyrimo, kuris suklaidino visus vien dėl nekorektiškų formuluočių. Įpinamos į klausimus „dvigubos ar daugybinės pilietybės“ formuluotės ir klausama, ar pritariate. Tokia formuluotė labai bloga, nes visuomenėje dar įprasta galvoti, kad referendumas bus skirtas užsienio piliečiams dalinti LR pilietybes. Bet juk tai ne dvigubos pilietybės klausimas, Lietuva negali spręsti dėl kitos šalies pilietybės suteikimo. Lietuvos tauta gali spręsti tik dėl LR ir kitos šalies pilietybės santykio. Tai ir yra esminis klausimas: ar lietuviai galės išlaikyti savo gimtąją pilietybę ar ne? Ar mes norime, kad mūsų išliktų daugiau, ar „naikinsime“ tautiečius kaip išdavikus? Taip pat suprantu, kad kai kurie vengia šia tema kalbėti, nes mano, kad tai kiekvieno asmens pasirinkimas, tačiau nebūtina agituoti nei už, nei prieš. Būtina tiesiog sunormalizuoti patį balsavimą, kad tik ateitum ir nubalsuotum. Tai visos tautos klausimas ir mums svarbu, kad kuo daugiau žmonių išsakytų savo nuomonę. Nes jei nedalyvausime referendume jis tiesiog gali neįvykti, ir vėl didžiosios daugumos balsai nepakeis situacijos. Tai ne Prezidento rinkimai, kur, nenuėjus balsuoti, vis tiek kas nors bus išrinktas.

Aurelija Orlova. Asmeninio archyvo nuotr.

Kada PLB pradėjo ruošti šiam referendumui?

PLB turi ilgalaikę patirtį pilietybės išsaugojimo klausimu. Organizacija dirbo prieš šio klausimo dešimtis metų, o pats referendumas yra tik pasirinktas kelias išspręsti jau ilgai esamą problemą. Dar 2022 m. liepos mėn. išrinkus naują Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybą, viena iš XVII PLB Seimo numatytų rezoliucijų buvo dirbti dėl pilietybės išsaugojimo (su rezoliucija galite susipažinti [čia](#)). Tad pirma buvo dirbama, kad apskitai būtų ieškoma būdų šiai problemai spręsti. O referendumo paskelbimas 2023 m. gegužės mėn. paskatino veikti intensyviau rūpinantis sklaida diasporoje. Tada buvo pradėti rinkti diasporos organizacijų kontaktai, atnaujinami ryšiai. Paskelbimus referendumą buvo intensyviai komunikuojama su Vyriausybės kanceliarija teikiant pastabas dėl komunikacijos gairių. PLB paruošė 2023 m. „Pasaulio lietuvių“, kurio pagrindinė tema buvo pilietybės išsaugojimas. Dalyvauta susitikimuose su Vyriausiąja rinkimų komisija, teiktos pastabos ir pasiūlymai užsienio lietuvių registracijos balsavimų sistemų tobulinimo ir žmonių informavimo klausimai.

Kokiomis nuotaikomis gyvena PLB likus vos kelioms dienoms iki referendumo, ar tikite, kad, nepaisant aukštos kartelės, pagaliau bus išspręstas skaudus pilietybės praradimo klausimas?

Jeigu netikėsime mes, tai kas tuomet tikės? Įsivaizduokite, kokia visuotinė galia būtų, jei kiekvienas ne abejotų, o tikėtų pergale visa širdimi? Toks jausmas yra užkrečiamas, tad linkiu su tokia emocija ir sutikti referendumą. Padarėme viską, ką galėjome šiuo laikotarpiu, todėl esame ramūs, kad ir kokie bus referendumo rezultatai. Išspręsti šį klausimą bet koku atveju reiks. Anksčiau ar vėliau, nes prarandame savo piliečius. Linkiu visiems susivienyti gegužės 12 d. ir šį klausimą išspręsti dabar.

PLB apie pilietybės išsaugojimo svarbą kalba nuo 2006 m., buvo svarstomi įvairūs sprendimo būdai, tačiau pastarąjį dešimtmetį konstitucinės teisės ekspertų verdiktas buvo toks, kad referendumas yra vienintelis kelias, norint pakeisti Konstitucijos 12 straipsnį. Jei antras referendumas dėl pilietybės išsaugojimo visgi nepavyktų, ar PLB yra numąčiusi planą „B“?

Kai problema – Lietuvos Respublikos piliečių praradimas, kai netenkama bent 1000 Lietuvoje gimusių piliečių per metus – yra tokia akivaizdi, tai planas „B“ savaime visada šalia. Visgi, „juk mes ne iš tų, kas pralaimi dar nenusigalėti“. Mes, lietuviai, esame visi pilietiški, šaunūs ir ne kartą istorijoje įrodėme savo vienybę! Tikiu sėkme. Tikiu mūsų žmonėmis. Visi mes balsuosime už mūsų Lietuvos kartu

ateitį, už savo ateitį, už savo piliečių išsaugojimą.

Gegužės 12 d. organizuojate pilietybės išsaugojimo referendumo rezultatų stebėjimo štabą Vilniuje, bare „Dirigentai“. Papasakokite plačiau, ko gali tikėtis į štabą užsukę žmonės?

Vienybės, vilties ir palaikymo. Susibursime tam, kad būtume kartu lemiamomis minutėmis. Visi, kas dirbo rūpindamasis sklaida, visi, kas tikėjo, kas balsavo. Visi laukiami pabūti kartu ir sutikti rezultatus. Bendrystė yra visa ko variklis.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.